

บทที่ 4

ผลการวิจัย และข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วนคือ สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ และสังคม ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ การใช้ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้

สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถวิเคราะห์ได้จากปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ฝ่าพันธุ์ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดที่ดินที่ถือครอง อาชีพ รายได้ การเปรียบเทียบระหว่างรายได้กับรายจ่าย ผลการศึกษามีดังนี้

1. สภาพทางสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.1) เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชายร้อยละ 56.00 และเพศหญิงร้อยละ 44.00 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	139	56.00
หญิง	109	44.00
รวม	248	100.00

1.2) อายุ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 41.65 ปี มีอายุมากที่สุด 78 ปี และอายุน้อยที่สุด 16 ปี ช่วงอายุที่พบมากที่สุด คือ 31-40 ปี รองลงมาคือ 41-50 ปี น้อยกว่า 30 ปี 51-60 ปี มากกว่า 60 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 27.40, 26.20, 22.20, 16.10 และ 8.10 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอายุในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	55	22.20
31-40 ปี	68	27.40
41-50 ปี	65	26.20
51-60 ปี	40	16.10
มากกว่า 60 ปี	20	8.10
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 41.65 ปี, ค่าสูงสุด = 78 ปี, ค่าต่ำสุด = 16 ปี

1.3) เผ่าพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างเป็นเผ่าพันธุ์คนไทยมากที่สุด รองลงมาคือ เผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง และเผ่าพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ พม่า มอญ โดยคิดเป็นร้อยละ 49.60, 47.60 และ 2.80 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติมีเผ่าพันธุ์คนไทยกับกะเหรี่ยงพอกัน

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเผ่าพันธุ์ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

เผ่าพันธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไทย	123	49.60
กะเหรี่ยง	118	47.60
อื่นๆ ได้แก่ พม่า, มอญ	7	2.80
รวม	248	100.00

1.4) ศาสนา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ โดยคิดเป็นร้อยละ 83.10 และ 16.90 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามศาสนาในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	206	83.10
คริสต์	42	16.90
รวม	248	100.00

1.5) สถานภาพในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างเป็น หัวหน้าครัวเรือนมากที่สุด รองลงมาคือ สามีหรือภรรยา บุตร และผู้อยู่อาศัย โดยคิดเป็นร้อยละ 62.50, 19.40, 6.90 และ 1.20 ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือนในพื้นที่โครงการ อุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

สถานภาพในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หัวหน้าครัวเรือน	155	62.50
สามี/ภรรยา	73	19.40
บุตร	17	6.90
ผู้อยู่อาศัย	3	1.20
รวม	248	100.00

1.6) ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ รับการศึกษา รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น อนุปริญญา มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า และปริญญาตรีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 57.30, 33.50, 5.20, 1.60, 1.20 และ 1.20 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7 ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา บางครัวเรือนก็ไม่สามารถส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือได้สูงๆ เมื่อสมาชิกในครัวเรือน

สามารถที่จะทำงานหาเงินได้แล้วก็จะไปทำงานมากกว่าจะกลับมาเรียน ทั้งนี้เพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษาในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	142	57.26
ประถมศึกษา	83	33.47
มัธยมศึกษาตอนต้น	13	5.24
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	3	1.21
อนุปริญญา	4	1.61
ปริญญาตรีขึ้นไป	3	1.21
รวม	248	100.00

1.7) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 4-6 คน รองลงมา คือ 6 คนขึ้นไป และ 1-3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 53.20, 25.80 และ 21.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

สมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1-3 คน	52	21.00
4-6 คน	132	53.20
6 คนขึ้นไป	64	25.80
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 5.19 คน, ค่าสูงสุด = 14 คน, ค่าต่ำสุด = 1 คน

1.8) การตั้งถิ่นฐาน จากการศึกษพบว่าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ย้ายมาจากที่อื่นมีจำนวนร้อยละ 53.60 โดยย้ายมาจากชายแดนใกล้เคียงประเทศพม่ามากที่สุดมีจำนวนร้อยละ 20.60 รองลงมาย้ายมาจากตำบลอื่นในจังหวัดเดียวกันมีจำนวนร้อยละ 18.10 ย้ายมาจากจังหวัดอื่นมีจำนวนร้อยละ 10.10 และย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกันมีจำนวนร้อยละ 4.80 ที่เหลือเกิดที่นี่ มีจำนวนร้อยละ 46.4 ดังตารางที่ 9 ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อก่อนเคยมีการทำเหมืองแร่จึงมีการจ้างแรงงาน ต่อมาเหมืองแร่ดังกล่าวถูกยกเลิกสัมปทาน จึงทำให้แรงงานที่อาศัยอยู่บริเวณเหมืองต้องย้ายการตั้งถิ่นฐานลงมาถึงพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ เพื่อเข้ามาหางานทำเพื่อเลี้ยงชีพต่อไป

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

การตั้งถิ่นฐาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกิดที่นี่	115	46.40
ย้ายมาจาก	133	53.60
ตำบลอื่นในจังหวัดเดียวกัน	45	18.10
อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน	12	4.80
จังหวัดอื่น	25	10.10
ชายแดนใกล้เคียงประเทศพม่า	51	20.60
รวม	248	100.00

1.9) ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา จากการศึกษพบว่าครัวเรือนตัวอย่างอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาเฉลี่ย 28.98 ปีต่อครัวเรือน โดยครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากที่สุด 73 ปี และน้อยที่สุด 1 ปี ครัวเรือนตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา 21-40 ปี มีจำนวนร้อยละ 47.20 ช่วงระยะเวลา 1-20 ปี มีจำนวนร้อยละ 31.90 และช่วงระยะเวลา 40 ปีขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 21.00 ดังตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนตัวอย่างที่มีช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลานาน จะมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ของพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1-20 ปี	79	31.90
21-40 ปี	117	47.20
40 ปีขึ้นไป	52	21.00
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 28.98 ปี, ค่าสูงสุด = 73 ปี, ค่าต่ำสุด = 1 ปี

1.10) วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน จากการศึกษาพบว่าวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านของครัวเรือนตัวอย่างเป็นไม้ อีฐ และปูนมากที่สุด มีจำนวนร้อยละ 37.50 รองลงมาคือไม้ไผ่ มีจำนวนร้อยละ 29.00 ไม้ มีจำนวนร้อยละ 24.20 และอิฐ กับปูน มีจำนวนร้อยละ 9.30 ดังตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าการใช้ไม้เพื่อสร้างบ้านอยู่อาศัยยังเป็นที่นิยมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อาจเป็นเพราะเป็นวัสดุที่หาง่ายในพื้นที่ และไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม้	60	24.20
ไม้ อีฐ และปูน	93	37.50
อิฐ และปูน	23	9.30
ไม้ไผ่	72	29.00
รวม	248	100.00

1.11) วิธีการได้มาของวัสดุสร้างบ้าน จากการศึกษาพบว่าวิธีการได้มาของวัสดุสร้างบ้านมีจำนวนร้อยละ 50.40 รองลงมาคือนำไม้จากป่ามาสร้างมีจำนวน 32.70 ซื่อและนำไม้จากป่ามาสร้างมีจำนวนร้อยละ 16.90 ดังตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าการลักลอบตัดไม้ของราษฎรในพื้นที่ยังคงมีอยู่เพื่อการก่อสร้างบ้าน หรือซ่อมแซมบ้าน

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการได้มาของวัสดุสร้างบ้านในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

วิธีการได้มาของวัสดุสร้างบ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ซื้อ	125	50.40
นำไม้จากป่ามาสร้าง	81	32.70
ซื้อและนำไม้จากป่ามาสร้าง	42	16.90
รวม	248	100.00

1.12) ลักษณะพื้นที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่า ลักษณะพื้นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีจำนวนร้อยละ 83.10 รองลงมาคือ ที่ภูเขามีจำนวนร้อยละ 10.10 ที่ลุ่มมีจำนวนร้อยละ 5.20 และที่ดอนมีจำนวนร้อยละ 1.60 ดังตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่าการก่อสร้างบ้านในพื้นที่ที่เป็นภูเขายังมิให้เห็น ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีต้นไม้ใหญ่มาก่อน เมื่อมีการลักลอบตัดไม้หรือเผาป่าก็จะทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ทำให้ราษฎรเข้าไปจับจองพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะพื้นที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ลักษณะพื้นที่อยู่อาศัย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ที่ดอน	4	1.60
ที่ราบ	206	83.10
ที่ลุ่ม	13	5.20
ที่ภูเขา	25	10.10
รวม	248	100.00

2. สภาพทางเศรษฐกิจของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2.1) อาชีพหลักของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย เกษตรกรรม จักสาน รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และประมง โดยคิดเป็นร้อยละ 69.40, 12.50, 8.50, 3.60, 3.20 และ 2.80 ตามลำดับ ดังตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงต้องยึดอาชีพในการรับจ้าง ที่พบมากที่สุด ได้แก่ รับจ้างทำงานก่อสร้าง และรับจ้างทำงานทั่วไป ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ถ้าไม่มีการจ้างงานครัวเรือนตัวอย่างนี้ก็จะไม่มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อยังชีพ

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลักในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

อาชีพหลักของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	21	8.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	3.20
รับจ้าง	172	69.40
ค้าขาย	31	12.50
จักสาน	9	3.60
ประมง	7	2.80
รวม	248	100.00

2.2) รายได้ของครัวเรือนตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 19,898.37 บาท/คน/ปี มีรายได้สูงสุด 192,000 บาท/คน/ปี มีรายได้ต่ำสุด 7,200 บาท/คน/ปี ส่วนช่วงรายได้ของครัวเรือนตัวอย่างมากที่สุดอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท/คน/ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 53.63 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท/คน/ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 18.15 ระหว่าง 1-10,000 บาท/คน/ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 16.53 และมากกว่า 30,000 บาท/คน/ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 11.69 ดังตารางที่ 15 ทั้งนี้เนื่องจากรายได้รวมเฉลี่ยของครัวเรือนต่อคนต่อปีอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานของ จปฐ แสดงว่าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามรายได้รวมของครัวเรือนในพื้นที่
โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

รายได้รวมของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1-10,000 บาท/คน/ปี	41	16.53
10,001-20,000 บาท/คน/ปี	133	53.63
20,001-30,000 บาท/คน/ปี	45	18.15
มากกว่า 30,000 บาท/คน/ปี	29	11.69
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 19,898.37 บาท/คน/ปี, ค่าสูงสุด = 192,000 บาท/คน/ปี, ค่าต่ำสุด = 7,200 บาท/คน/ปี

2.3) ฐานะทางการเงินของครัวเรือนตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้ไม่พอใช้แต่ไม่ต้องกู้ยืม มีจำนวนร้อยละ 48.80 รองลงมามีรายได้พอใช้แต่ไม่มีเงินออม มีจำนวนร้อยละ 24.20 มีรายได้ไม่พอใช้ต้องกู้ยืม มีจำนวนร้อยละ 8.10 และมีรายได้พอใช้และมีเงินออม มีจำนวนร้อยละ 8.90 ดังตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนที่มีรายได้ไม่พอใช้และไม่มีการกู้ยืม จะหาทางออกโดยการมุ่งใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อการดำรงชีพ เนื่องจากแหล่งที่ตั้งของครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ใกล้พื้นที่ป่า

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามฐานะทางการเงินในพื้นที่โครงการ
อุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ฐานะทางการเงิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
พอใช้และมีเงินออม	22	8.90
พอใช้แต่ไม่มีเงินออม	60	24.20
ไม่พอใช้ต้องกู้ยืม	45	18.10
ไม่พอใช้แต่ไม่ต้องกู้ยืม	121	48.80
รวม	248	100.00

2.4) ขนาดที่ดินที่ถือครอง จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินถือครองโดยคิดเป็นร้อยละ 61.70 ครัวเรือนตัวอย่างที่มีที่ดินถือครองน้อยกว่า 4 ไร่ โดยคิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา

คือ มีที่ดินถือครอง 6ไร่ขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 12.90 และที่ดินถือครอง 4-6ไร่ โดยคิดเป็นร้อยละ 2.80 ดังตารางที่ 17 ทั้งนี้เนื่องจากขนาดของที่ดินที่น้อยกว่า 4 ไร่ เป็นที่ดินที่ได้มาจากการจับจองเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าขนาดของที่ดินมากกว่า 4 ไร่ ขึ้นไป จะเป็นที่ดินที่ได้มาจากการซื้อ ขาย

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามขนาดที่ดินที่ถือครองในพื้นที่
โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ขนาดของที่ดินที่ถือครอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินถือครอง*	95	38.30
มีที่ดินถือครอง	153	61.70
น้อยกว่า 4ไร่	114	46.00
4-6ไร่	7	2.80
6 ไร่ขึ้นไป	32	12.90
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 5.44 ไร่, ค่าสูงสุด = 90 ไร่, ค่าต่ำสุด = 0.13 ไร่

*ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินถือครอง จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทางราชการจัดให้โดยไม่มีที่ทำกิน

2.5) การมีเอกสารสิทธิในที่ดิน จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินถือครองมีจำนวนร้อยละ 38.30 ส่วนครัวเรือนที่มีที่ดินถือครอง มีจำนวนร้อยละ 61.70 แต่ไม่มีเอกสารสิทธิมีจำนวนร้อยละ 26.60 ครัวเรือนที่มีเอกสารสิทธิมีจำนวนร้อยละ 35.00 แบ่งออกเป็น เอกสารสิทธิในการถือครองที่ดิน ได้แก่ ประเภท น.ส.3ก มีจำนวนร้อยละ 1.20 น.ส.3 มีจำนวนร้อยละ 0.80 ส.ท.ก. มีจำนวนร้อยละ 0.80 ส.ป.ก.4-01 มีจำนวนร้อยละ 0.40 ส.ค.1 มีจำนวนร้อยละ 0.40 โฉนด มีจำนวนร้อยละ 0.40 และเอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือ ภ.บ.ท.5 มีจำนวนร้อยละ 31.00 ดังตารางที่ 18 จะเห็นได้ว่าครัวเรือนตัวอย่างที่มีที่ดินถือครอง และมีเอกสารสิทธิในที่ดิน กับไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามประเภทเอกสารสิทธิการถือครองที่ดิน
ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ประเภทเอกสารสิทธิการถือครองที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินถือครอง	95	38.30
มีที่ดินถือครอง	153	61.70
ไม่มีเอกสารสิทธิ	66	26.70
มีเอกสารสิทธิ	87	35.00
ภ.บ.ท.5	77	31.00
น.ส.3ก	3	1.20
น.ส. 3	2	0.80
ส.ท.ก.	2	0.80
โฉนด	1	0.40
ส.ป.ก.4-01	1	0.40
ส.ค.1	1	0.40
รวม	248	100.00

2.6) การพบปะเจ้าหน้าที่ของครัวเรือนตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่จะเคยพบปะเจ้าหน้าที่ มีจำนวนร้อยละ 65.70 โดยเคยพบ 1-2 ครั้ง/ปีมากที่สุด มีจำนวนร้อยละ 37.90 รองลงมาคือ พบเจ้าหน้าที่มากกว่า 4 ครั้ง/ปี มีจำนวนร้อยละ 11.70 และพบเจ้าหน้าที่ 3-4 ครั้ง/ปี มีจำนวนร้อยละ 10.10 ดังตารางที่ 19 เนื่องจากป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติเป็นป่าเสื่อมโทรม จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้บ่อยครั้ง ทำให้ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เคยพบปะเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของการพบปะเจ้าหน้าที่ของ
โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

การพบปะเจ้าหน้าที่	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เคย	85	34.30
เคย	163	65.70
1-2 ครั้ง/ปี	95	37.90
3-4 ครั้ง/ปี	25	10.10
มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	44	11.70

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 2.15 ครั้ง/ปี, ค่าสูงสุด = 12 ครั้ง/ปี, ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี

2.7) ประเภทของเจ้าหน้าที่ที่พบปะกับครัวเรือนตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างพบปะกับเจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติมากที่สุด มีจำนวนร้อยละ 41.50 รองลงมาคือไม่เคยพบเจ้าหน้าที่ มีจำนวนร้อยละ 34.30 เคยพบเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีจำนวนร้อยละ 20.20 และพบเจ้าหน้าที่ทหาร มีจำนวนร้อยละ 4.00 ดังตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติมีบทบาทมากกว่าเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นๆ และเจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความคุ้นเคยกับครัวเรือนตัวอย่างเป็นอย่างดี นอกจากนี้พื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติอยู่ติดกับประเทศพม่าจึงทำให้ทหารเข้ามาดูแลพื้นที่เพื่อป้องกันประเทศไม่ให้ถูกบุกรุก รวมทั้งรักษาพื้นที่ป่าไม้ไว้ด้วย

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของเจ้าหน้าที่ที่มาพบปะกับ
ครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ประเภทของเจ้าหน้าที่ที่มาพบปะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เคยพบเจ้าหน้าที่	85	34.30
เคยพบ	163	65.70
เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติ	103	41.50
เจ้าหน้าที่ป่าไม้	50	20.20
เจ้าหน้าที่ทหาร	10	4.00
รวม	248	100.00

2.8) ประเภทกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ทำร่วมกับครัวเรือนตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างร่วมทำกิจกรรมปลูกป่ากับเจ้าหน้าที่มากที่สุดมีจำนวนร้อยละ 36.30 รองลงมาคือ พบเห็นแต่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม มีจำนวนร้อยละ 18.10 และร่วมกิจกรรมอบรมการป้องกันไฟป่า มีจำนวนร้อยละ 11.30 ดังตารางที่ 21 เนื่องจากมีพื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรมที่เกิดจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอยู่บางส่วน จึงทำให้มีกิจกรรมปลูกป่าขึ้นเพื่อส่งเสริมการปลูกป่าทดแทน และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามประเภทกิจกรรมที่สมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างทำร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ประเภทกิจกรรมที่ทำร่วมกับเจ้าหน้าที่	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เคยพบเจ้าหน้าที่	85	34.30
พบเห็นแต่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม	45	18.10
พบเห็นและร่วมกิจกรรม	118	47.60
อบรมการป้องกันไฟป่า	28	36.30
กิจกรรมปลูกป่า	90	18.10
รวม	248	100.00

2.9) ระยะทางจากบ้านถึงป่า จากการศึกษาพบว่า ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของ ครัวเรือนตัวอย่างมีระยะทางห่างจากพื้นที่ป่าเฉลี่ย 2.78 กิโลเมตร มีระยะทางไกลที่สุด 20 กิโลเมตร มีระยะทางใกล้ที่สุด 0.20 กิโลเมตร ส่วนช่วงระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ป่าที่มีมากที่สุด คือ 0-1 กิโลเมตร มีจำนวนร้อยละ 45.60 รองลงมา คือ ระยะทางตั้งแต่ 2.1-3 กิโลเมตร มีจำนวนร้อยละ 27.40 และระยะทางมากกว่า 3 กิโลเมตร มีจำนวนร้อยละ 27.00 ดังตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนตัวอย่างมีวิถีชีวิตอยู่กับป่า

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าของ
โครงการอุทยานธรรมชาติ อําเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่า	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
0-1 กิโลเมตร	113	45.60
1.1-3 กิโลเมตร	68	27.40
มากกว่า 3 กิโลเมตรขึ้นไป	67	27.00
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 2.78 กิโลเมตร, ค่าสูงสุด = 20 กิโลเมตร, ค่าต่ำสุด = 0.20 กิโลเมตร

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการวัดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง พบว่าจากคำถามจำนวน 14 ข้อ ส่วนใหญ่จะตอบถูกมากกว่า 7 ข้อขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมายป่าไม้เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	ตอบผิด		ตอบถูก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านสามารถตัดไม้สักในที่ดินของท่านเองได้ถือว่าไม่มีความผิดใช่หรือไม่	83	33.50	165	66.50	248	100.00
2. ท่านสามารถนำไม้ในป่ามาทำโต๊ะ ตู้ เติง ฯลฯ เพื่อขายได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก่อนใช่หรือไม่	30	12.10	218	87.90	248	100.00
3. ท่านสามารถเก็บดอกกล้วยไม้จากป่าออกมาขายได้ใช่หรือไม่	33	13.30	215	86.70	248	100.00
4. ท่านมีสิทธิ์เข้าไปเก็บไม้ตายแห้ง ยกเว้นไม้สักจากป่าสงวนมาทำเป็นพื้นได้ใช่หรือไม่	133	53.60	115	46.40	248	100.00
5. ท่านมีสิทธิ์เข้าไปตัดหรือเก็บหาไม้ไผ่หน่อไม้ เห็ด กลอย และมัน เพื่อใช้สอยในครัวเรือนในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใช่หรือไม่	87	35.10	161	64.90	248	100.00
6. หากท่านได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้รับหนังสืออนุญาตสทก.1 หรือ สทก.2 ท่านสามารถขายที่ดินให้ผู้อื่นได้ใช่หรือไม่	84	33.90	164	66.10	248	100.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	ตอบผิด		ตอบถูก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. หมูป่า อื่น กระต่ายป่า กวางป่า เป็นสัตว์ป่าที่สามารถนำมาทำเป็นอาหารได้ใช่หรือไม่	137	55.20	111	44.80	248	100.00
8. การเก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายใช่หรือไม่	220	88.70	28	11.30	248	100.00
9. การแผ้วถางป่า เผาป่า เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายใช่หรือไม่	26	10.50	222	89.50	248	100.00
10. การจะนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในเขตป่าสงวนจะต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ก่อนใช่หรือไม่	28	11.30	220	88.70	248	100.00
11. ไม้กระเบา ไม้ก่ายาน ไม้จันทร์หอม ไม้ไซ้ ไม้หายาก สามารถนำมาใช้ได้ใช่หรือไม่	101	40.70	147	59.30	248	100.00
12. หากมีผู้อื่นได้ทำการแผ้วถาง ก่อสร้างพื้นที่ป่าไว้ ต่อมาภายหลังพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่มีเจ้าของ ท่านสามารถเข้าไปจับจองพื้นที่นั้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน	65	26.20	183	73.80	248	100.00
13. การเข้าป่าเพื่อล่าสัตว์ป่า แล้วนำสัตว์ป่า หรือซากสัตว์ป่าออกมาจากป่า ถือว่ามีผิดใช่หรือไม่	222	89.50	26	10.50	248	100.00
14. หากท่านเป็นเจ้าของที่ดินที่มี ไม้ประดู่ ไม้แดง อยู่ ท่านสามารถตัด ไม้ นั้น มาใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากทางราชการก่อนใช่หรือไม่	104	41.90	144	58.10	248	100.00

จากตารางที่ 23 พบว่าลักษณะความรู้ด้านกฎหมายป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ข้อที่ตอบถูกมากที่สุดคือข้อ 9 โดยคิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมาคือข้อ 10 และ ข้อ 2 โดยคิดเป็นร้อยละ 88.70 และ 87.90 ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือข้อ 13 โดยคิดเป็นร้อยละ 10.50 แสดงให้เห็นว่าการที่ครัวเรือนตัวอย่างมีความรู้เรื่องการแผ้วถางป่า เผาป่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เพราะมีการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ให้เห็นเป็นตัวอย่าง

จากนั้น ทำการจัดระดับความรู้ของครัวเรือนตัวอย่าง โดยใช้วิธีพิสัย หมายถึงการนำคะแนนที่คาดว่าจะมีผู้ตอบถูกทุกข้อ คือ 14 คะแนน หักด้วยคะแนนที่คาดว่าจะมีผู้ตอบผิดทุกข้อ คือ 0 คะแนนหารด้วยจำนวนชั้น คือ 2 ชั้น จะได้ค่าพิสัย เท่ากับ 7 จากนั้นทำการแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่างออกเป็น 2 ระดับ คือ ความรู้น้อย หมายถึง ครัวเรือนตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ 1-7 คะแนน และความรู้มาก หมายถึง ครัวเรือนตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

ดังนั้น จากการแบ่งระดับความรู้ พบว่าครัวเรือนตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้เฉลี่ย 8.54 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้สูงที่สุด 13 คะแนน และมีคะแนนต่ำสุด 2 คะแนน ส่วนระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้มาก (8 คะแนนขึ้นไป) มีมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 68.50 รองลงมา คือ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ น้อย (1 คะแนน – 7 คะแนน) โดยคิดเป็นร้อยละ 31.50 ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อําเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

ระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้น้อย (1 คะแนน- 7 คะแนน)	78	31.50
ความรู้มาก (8 คะแนนขึ้นไป)	170	68.50
รวม	248	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย = 8.54 คะแนน, ค่าสูงสุด = 13 คะแนน, ค่าต่ำสุด = 2 คะแนน

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ในการศึกษาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บหาของป่า ด้านการล่าสัตว์ป่า และ ด้านการตัดไม้และการใช้ที่ดิน ซึ่งสรุปจำนวนครั้งการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละด้าน ดังนี้

จากการศึกษาจำนวนครั้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้พบว่า มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ 1-2 ครั้ง/ปี ของป่าที่มีการเก็บหาส่วนใหญ่ ได้แก่ หน่อไม้ป่า ได้แก่ หน่อไม้บง หน่อไม้ไร่ หน่อไม้หวาน หน่อไม้ตง โดยคิดเป็นร้อยละ 39.10 ด้านการล่าสัตว์ป่า ชนิดสัตว์ป่าส่วนใหญ่ที่มีการล่า ได้แก่ สัตว์ป่าจำพวกครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น กบ อึ่งอ่าง โดยคิดเป็นร้อยละ 16.90 ด้านการตัดไม้ และการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ ได้แก่ ตัดไม้ในป่ามาสร้างบ้านเรือนของตนเอง โดยคิดเป็นร้อยละ 48.40 ดังตารางที่ 25

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ 3-4 ครั้ง/ปี ด้านการเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน หรือขายส่วนใหญ่ ได้แก่ พืชผักป่า เช่น จี๋เหล็ก สะเดา ผักหวาน ผักกูด ไม้ไผ่ป่า (ลำ) มาใช้ในครัวเรือนหรือขาย เช่น ไม้ไผ่ทวน ไม้ไผ่บง ไม้ไผ่ตง ไม้ไผ่รวก ส่วนหน่อไม้ป่าที่เก็บหามากินหรือขาย เช่น หน่อไม้บง หน่อไม้ไร่ หน่อไม้หวาน หน่อไม้ตง เห็ดป่าที่เก็บมากินหรือขาย ได้แก่ เห็ดโคน เห็ดหน้าวัว โดยคิดเป็นร้อยละ 0.80 ด้านการล่าสัตว์ป่า สัตว์ป่าที่ล่าได้ส่วนใหญ่ จะนำเนื้อมาเป็นอาหาร โดยคิดเป็นร้อยละ 1.20 ด้านการตัดไม้ และการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ เป็นการ ตัดไม้จากป่ามาทำเชื้อเพลิง โดยคิดเป็นร้อยละ 2.00 ดังตารางที่ 25

สำหรับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้จำนวน 4 ครั้ง/ปี ขึ้นไป จะเป็นการเก็บหาพืชผัก พืชผักป่ามากินหรือขาย เช่น จี๋เหล็ก สะเดา ผักหวาน ผักกูด โดยคิดเป็นร้อยละ 1.20 ด้านการล่าสัตว์ป่าส่วนใหญ่ จะเป็นการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำเนื้อมาเป็นอาหาร สัตว์ป่าที่มีการล่าและจับมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ค้างคาวมงกุฎมลายู ค้างคาวหน้าขาวใหญ่ ลิงลม ลิงกัง หมี ชะมด-อีเห็น โดยคิดเป็นร้อยละ 0.80 ด้านการตัดไม้ และการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ จะเป็นการตัดไม้จากป่ามาทำเชื้อเพลิง โดยคิดเป็นร้อยละ 9.30 ดังตารางที่ 25

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะให้เห็นได้ว่า มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนน้อยครั้ง เพียงปีละ 1-2 ครั้ง ซึ่งเป็นการเก็บหน่อไม้ป่ามากินหรือขาย ได้แก่ หน่อไม้บง หน่อไม้ไร่ หน่อไม้หวาน หน่อไม้ตง เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษามีกฎเกณฑ์ห้ามเก็บหาของป่า

ยกเว้น กลุ่มบ้านบ่อหวีที่เป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมอาชีพสวนแข่งจากไม้ไผ่ ดังนั้นจึงอนุโลมให้มีการเก็บไม้ไผ่จากป่ามาสวนแข่ง แต่ก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน และจะได้รับอนุญาตเป็นฤดูกาลเท่านั้น ส่วนการเก็บหาของป่ามากครั้งหรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น จะเป็นการเก็บหา พืชผักป่ามากินหรือขาย เช่น จี่เหล็ก สะเดา ผักหวาน ผักกูด เนื่องจาก พืชผักป่าดังกล่าวหาได้ง่ายในพื้นที่ป่าใกล้ๆกับที่อยู่อาศัย

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการล่าสัตว์ป่าที่พบมีจำนวนน้อยครั้ง หรือเพียงปีละ 1-2 ครั้ง สัตว์ป่าที่ล่าเป็นสัตว์จำพวกครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น กบ อึ่งอ่าง เนื่องจากสัตว์จำพวกนี้มีมากในฤดูฝน จึงทำให้จับได้น้อยครั้ง ส่วนการล่าสัตว์ป่ามากครั้งหรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น จะเป็นการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำเนื้อมาเป็นอาหาร เนื่องจากในพื้นที่ครัวเรือนตัวอย่างยังมีความนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ป่า และยังบ่งบอกถึงการมีสัตว์ป่าหลงเหลืออยู่บ้าง

ส่วนการใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการตัดไม้และการใช้ที่ดินมีจำนวนน้อยครั้ง หรือเพียงปีละ 1-2 ครั้ง ได้แก่ ตัดไม้ในป่ามาสร้างบ้านเรือนของตนเอง เนื่องจากการลักลอบตัดไม้ในป่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และถ้าจะตัดไม้มาซ่อมแซมบ้านก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน ส่วนการตัดไม้และการใช้ที่ดินมากครั้งหรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น ได้แก่ การตัดไม้ในป่ามาทำเชื้อเพลิง เนื่องจากที่อยู่อาศัยของครัวเรือนตัวอย่างอยู่ในพื้นที่ป่า จึงสามารถหลีกเลี่ยงเจ้าหน้าที่ได้ง่าย

ตารางที่ 25 ร้อยละของการใช้ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าของพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2548

การใช้ทรัพยากรป่าไม้	มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	3-4 ครั้ง/ปี	1-2 ครั้ง/ปี	ไม่เคย	รวม	จำนวน
<u>ด้านการเก็บหาของป่า</u>						
1. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บพืชผักป่ามากินหรือขาย เช่น จี่เหล็ก สะเดา ผักหวาน ผักกูด	1.20	0.80	31.90	66.10	100.00	248
2. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บผลไม้ป่ามากินหรือขาย เช่น มะม่วงป่า กล้วยป่า มะไฟ มะปราง	0.00	0.00	24.20	75.80	100.00	248

ตารางที่ 25 (ต่อ)

การใช้ทรัพยากรป่าไม้	มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	3-4 ครั้ง/ปี	1-2 ครั้ง/ปี	ไม่เคย	รวม	จำนวน
3. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บไม้ไผ่ป่า (ลำ) มาใช้ในครัวเรือนหรือขาย เช่น ไม้ไผ่บวบ ไม้ไผ่บง ไม้ไผ่ตง ไม้ไผ่รวก	0.00	0.80	25.40	73.80	100.00	248
4. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บหน่อไม้ป่ามากินหรือขาย เช่น หน่อไม้บง หน่อไม้ไร่ หน่อไม้หวาน หน่อไม้ตง	0.40	0.80	39.10	59.70	100.00	248
5. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บเห็ดป่ามากินหรือขายเช่น เห็ดโคน เห็ดหน้าวัว	0.80	0.80	34.30	64.10	100.00	248
6. ท่านเคยเก็บหาสมุนไพรจากป่าใช้ประโยชน์หรือขาย เช่น ฟ้าทะลายโจร กระชายดำ	0.00	0.00	1.60	98.40	100.00	248
7. ท่านเคยจับแมลงกินได้จากป่ามากินหรือขาย เช่น แมลงกินูน แมลงกุดจี แมลงกอก	0.00	0.00	0.40	99.60	100.00	248
8. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บดอกกล้วยไม้ป่ามาขาย มากกว่า 20 ต้น/ปี	0.00	0.00	1.60	98.40	100.00	248
9. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บน้ำมันยางมาใช้ประโยชน์ มากกว่า 20 ลิตร/ปี	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
10. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อเก็บใบลานมาใช้ประโยชน์ มากกว่า 100 ใบ/ปี	0.00	0.00	0.40	99.60	100.00	248
<u>ด้านการล่าสัตว์ป่า</u>						
1. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าเพื่อนำเอาอวัยวะบางส่วนของสัตว์ป่ามาเป็นส่วนผสมของยารักษาโรคบางชนิด	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
2. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าเพื่อนำเนื้อมาเป็นอาหาร	0.80	1.20	10.10	87.90	100.00	248
3. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าเพื่อนำซากของสัตว์ป่ามาประดับบ้าน	0.00	0.00	0.40	99.60	100.00	248

ตารางที่ 25 (ต่อ)

การใช้ทรัพยากรป่าไม้	มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	3-4 ครั้ง/ปี	1-2 ครั้ง/ปี	ไม่เคย	รวม	จำนวน
4. ท่านเคยจับนกป่ามาเลี้ยงดูเพื่อความสวยงามหรือเพื่อขาย	0.00	0.00	1.20	98.80	100.00	248
5. ท่านเคยดักจับสัตว์เพื่อนำเขี้ยวหรือหน่อเขาของสัตว์บางชนิดมาทำเป็นเครื่องรางของขลัง	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
6. ท่านเคยดักจับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ค้างคาวมงกุฎมลายู ค้างคาวหน้ายาวใหญ่ ลิงลม ลิงกัง หมี ชะมด-อีเห็น	0.80	0.00	1.20	98.00	100.00	248
7. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าจำพวกนก เช่น นกเขาเขียว นกกินแมลงงอกเหลือง นกเอี้ยงสาธิต	0.00	0.40	0.00	99.60	100.00	248
8. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าจำพวกสัตว์เลื้อยคลาน เช่น จิ้งหรีด กิ้งก่า งูเหลือม	0.00	0.00	2.40	97.60	100.00	248
9. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าจำพวกครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น กบ อึ่งอ่าง	0.00	0.00	16.90	83.10	100.00	248
10. ท่านเคยดักจับสัตว์ป่าจำพวกแมลง เช่น ค้างคาว ผีเสื้อ	0.00	0.40	0.00	99.60	100.00	248
<u>ด้านการตัดไม้และการใช้ที่ดิน</u>						
1. ท่านเคยถางป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก	0.00	0.00	2.40	97.60	100.00	248
2. ท่านเคยรับจ้างตัดไม้เป็นอาชีพเสริม	0.00	0.80	7.30	91.90	100.00	248
3. ท่านเคยตัดไม้ในป่ามาสร้างบ้านเรือนของตนเอง	0.40	0.80	48.40	50.40	100.00	248
4. ท่านเคยหาตัดไม้สักมาทำเฟอร์นิเจอร์	0.40	0.00	1.20	98.40	100.00	248
5. ท่านเคยหาตัดไม้ในป่ามาทำเชื้อเพลิง	9.30	2.00	18.10	70.60	100.00	248
6. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อตัดไม้กระเบา	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
7. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อตัดไม้ก่ายาน	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
8. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อตัดไม้จันทร์หอม	0.00	0.00	0.80	99.20	100.00	248

ตารางที่ 25 (ต่อ)

การใช้ทรัพยากรป่าไม้	มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	3-4 ครั้ง/ปี	1-2 ครั้ง/ปี	ไม่เคย	รวม	จำนวน
9. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อตัดไม้จันทร์ขาว	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
10. ท่านเคยเข้าป่าเพื่อตัดไม้ดินเป็ดแดง	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00	248
11. ท่านเคยตัดไม้ในป่ามาสร้างคอกสัตว์	0.00	0.00	5.60	94.40	100.00	248

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ อาชีพหลักของครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน เอกสารสิทธิในที่ดิน ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ การพบปะเจ้าหน้าที่ ระยะทางจากบ้านจนถึงพื้นที่ป่า ทั้งนี้ได้แบ่งข้อมูลปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรหรือปัจจัยเป็นตัวแบ่งกลุ่ม

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ ผู้วิจัยได้กำหนดการใช้ทรัพยากรป่าไม้ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บหาของป่า ด้านการล่าสัตว์ป่า ด้านการลักลอบตัดไม้และการใช้ที่ดินหรือการบุกรุกเข้าไปครอบครองที่ดินป่าไม้โดยผิดกฎหมาย ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของการใช้ทรัพยากรป่าไม้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่เคยเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ กับกลุ่มที่เคยเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้

ดังนั้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ตามสมมติฐานการศึกษาได้ใช้วิธีคำนวณค่าไคว-สแควร์ (Chi-square) เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ โดยได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อาชีพหลักของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งอาชีพหลักของครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพการเกษตรกรรม หมายถึง กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ ทำไร่ ทำสวน และกลุ่มอาชีวนอกการเกษตร หมายถึง กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ ได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย อาชีพอิสระ ราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 5.797 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.016 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าอาชีพหลักของครัวเรือนกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตร กับอาชีวนอกการเกษตรแตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบหาสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไข โดยใช้ค่าฟี (Phi) แล้วปรากฏว่าอัตราความสัมพันธ์เท่ากับ 0.153 นั่นคืออาชีพหลักของครัวเรือนตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่ประกอบอาชีวนอกการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นงานที่ไม่ประจำ หากไม่มีงานให้ทำก็จะมีเวลาว่างในการเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ เพราะครัวเรือนเหล่านี้ยังต้องพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ จนบางครั้งกลายเป็นการบุกรุก เช่นการเก็บหาของป่ามาขาย การล่าสัตว์ การตัดไม้ ซึ่งเป็นกฎข้อห้ามของพื้นที่อุทยานธรรมชาติ ส่วนครัวเรือนที่มีอาชีพการเกษตรกรรม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้น้อย เพราะยังมีความต้องการพึ่งพาแหล่งน้ำในการทำการเกษตร ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักของครัวเรือนกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

อาชีพ	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
การเกษตรกรรม	20 (71.40)	8 (28.60)	28 (100.00)
นอกเกษตรกรรม	104 (47.30)	116 (52.70)	220 (100.00)

Chi-square = 5.797 , df = 1 , significance = 0.016

phi = 0.153

สมมติฐานที่ 2 รายได้รวมของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งรายได้รวมของครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มรายได้น้อยหมายถึงครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของรายได้รวมของครัวเรือน คือ 19,898.37 บาท/ปี และกลุ่มรายได้มาก หมายถึงกลุ่มที่มีรายได้รวมมากกว่าค่าเฉลี่ยของรายได้รวมของครัวเรือน ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 15.662 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.000 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่ารายได้รวมของครัวเรือนกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย กับรายได้มากแตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบหาสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าฟี (Phi) แล้วปรากฏว่าอัตราความสัมพันธ์เท่ากับ -0.251 นั่นคือรายได้รวมของครัวเรือนตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางลบ และมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้น้อย จะเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้มาก อาจเป็นเพราะพื้นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนอยู่ใกล้พื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ง่ายต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ได้ นอกจากนี้ราคาของสัตว์ป่าในพื้นที่ที่มีราคาสูง ซึ่งอาจจะเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรสัตว์ป่า ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้รวมของครัวเรือนกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

รายได้รวมของครัวเรือน	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
น้อย	70 (41.40)	99 (58.60)	169 (100.00)
มาก	54 (68.40)	25 (31.60)	79 (100.00)

Chi-square = 15.622 , df = 1 , significance = 0.000 phi = -0.251

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มไม่ได้รับการศึกษา และกลุ่มได้รับการศึกษา หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไค-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 105.448 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.000 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าระดับการศึกษากับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษา กับได้รับการศึกษาแตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบหาสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขโดยใช้ค่า Phi (Φ) แล้วปรากฏว่าอัตราความสัมพันธ์เท่ากับ -0.652 นั่นคือระดับการศึกษาของครัวเรือนตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางลบ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้มากได้ ดังนั้นเมื่อรายได้ไม่เพียงพอครัวเรือนตัวอย่างก็ต้องเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า เช่นการนำมาบริโภคภายในครัวเรือน และนำของป่า หรือสัตว์ป่าไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
ไม่ได้รับการศึกษา	31 (21.80)	111 (78.20)	142 (100.00)
ได้รับการศึกษา	93 (87.70)	13 (12.30)	106 (100.00)

Chi-square = 105.448 , df = 1 , significance = 0.000 phi = -0.652

สมมติฐานที่ 4 เฝ่าพันธุ์ มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งเฝ่าพันธุ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนไทย กับ กลุ่มคนกะเหรี่ยง กลุ่มพม่า และมอญ ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 45.309 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.000 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่า เฝ่าพันธุ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้กับเฝ่าพันธุ์แตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบหาสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขโดยใช้ค่าฟี (Phi) แล้ว ปรากฏว่าอัตราความสัมพันธ์เท่ากับ 0.427 นั่นคือเฝ่าพันธุ์ มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่เป็นคนไทยมักจะประกอบอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้ไม่จำเป็นต้องเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนเฝ่าพันธุ์กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่เข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้ต่ำจึงทำให้ชาวกะเหรี่ยง พม่า และมอญ ต้องเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงเคยใช้ชีวิตอยู่กับป่ามาเป็นเวลานาน กะเหรี่ยง เดิมก็ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้มาก่อน จึงเป็นความเคยชินที่เมื่อเขาขาดแคลนอาหาร ก็จะเข้าป่าเพื่อเก็บหาของป่า หรือ ล่าสัตว์ป่ามาทำเป็นอาหาร ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเฝ่าพันธุ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของ
ครัวเรือนตัวอย่าง

เฝ่าพันธุ์	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
ไทย	88 (71.50)	35 (28.50)	123 (100.00)
กะเหรี่ยง,พม่า,มอญ	36 (28.80)	89 (71.20)	125 (100.00)

Chi-square = 45.309 , df = 1 , significance = 0.000 phi = 0.427

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระยะเวลาตั้งถิ่นฐานน้อย หมายถึง ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ของครัวเรือนตัวอย่างน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดซึ่งเท่ากับ 28.98 ปี ระยะเวลาตั้งถิ่นฐานมาก หมายถึง ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ของครัวเรือนตัวอย่างมากกว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนตัวอย่างดังกล่าว ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไค-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.311 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.252 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าระยะเวลาตั้งถิ่นฐานกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้กับระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมาก จะมีความคุ้นเคยกับพื้นที่เป็นอย่างดีทำให้มีความชำนาญในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ประกอบกับมีความรู้ในเรื่องเส้นทางที่ใช้ในการหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ส่วนครัวเรือนตัวอย่างที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อย มักจะย้ายมาจากที่อื่น ซึ่งยังไม่รู้ถึงเกณฑ์ในการห้ามเก็บของป่า ห้ามล่าสัตว์ป่า และห้ามตัดไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ รวมทั้งไม่มีทางเลือกในการที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของรายได้ จึงทำให้ครัวเรือนดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้เช่นเดียวกัน เช่น มีการตัดไม้มาสร้างบ้านเรือนของตนเอง เป็นต้น ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 28.98 ปี	54 (46.20)	63 (53.80)	117 (100.00)
มากกว่า 28.98 ปี	70 (53.40)	61 (46.60)	131 (100.00)

Chi-square = 1.311 , df = 1 , significance = 0.252

สมมติฐานที่ 6 เอกสารสิทธิในที่ดินมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งครัวเรือนตัวอย่างออกตามการมีที่ดินถือครอง และการมีเอกสารสิทธิในที่ดิน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีที่ดินในครอบครอง กลุ่มที่ครอบครองที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน และกลุ่มที่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณ ได้มีค่าเท่ากับ 44.240 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.000 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าเอกสารสิทธิในที่ดินกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้กับเอกสารสิทธิในที่ดินแตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบหาสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขโดยใช้ค่า Cramer's V แล้วปรากฏว่าอัตราความสัมพันธ์เท่ากับ 0.422 นั่นคือเอกสารสิทธิในที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน จะถือครองที่ดินที่มีขนาดเล็ก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ เพราะผลผลิตที่ได้จากการเกษตรจะมีไม่มาก และส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งต่างกับครัวเรือนตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิในที่ดินจะมีจำนวนพื้นที่มากกว่าสามารถใช้พื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว ผลไม้ เช่น มะม่วง มะพร้าว หรือทำไร่ ได้แก่ ไร่มัน ไร่ถั่วแขก ทำให้มีรายได้เพียงพอ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอกสารสิทธิในที่ดินกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

เอกสารสิทธิในที่ดิน	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
ไม่มีที่ดินในครอบครอง	57 (60.00)	38 (40.00)	95 (100.00)
ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน	10 (15.20)	56 (84.80)	66 (100.00)
มีเอกสารสิทธิในที่ดิน	57 (65.50)	30 (34.50)	87 (100.00)

Chi-square = 44.240 , df = 2 , significance = 0.000

Cramer's V = 0.422

สมมติฐานที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้น้อย หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ น้อยกว่าหรือเท่ากับค่าพิสัยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ทั้งหมด เท่ากับ 7 คะแนน และกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้มาก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ มากกว่าค่าพิสัยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ หรือได้คะแนนตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.673 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.412 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือผู้ให้สัมภาษณ์ของครัวเรือนตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีความรู้กฎหมายป่าไม้น้อย หรือมาก ส่วนใหญ่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงทรัพยากรจากป่ามาเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้ระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
น้อย	36 (40.20)	42 (53.80)	78 (100.00)
มาก	88 (51.80)	82 (48.20)	170 (100.00)

Chi-square = 0.673 , df = 1, significance = 0.412

สมมติฐานที่ 8 การพบปะเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งการพบปะเจ้าหน้าที่ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่เคยพบปะเจ้าหน้าที่ และกลุ่มที่เคยพบปะเจ้าหน้าที่ ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.447 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.504 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าการพบปะเจ้าหน้าที่กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้กับการพบปะเจ้าหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่เคยพบปะเจ้าหน้าที่ หรือเคยพบปะเจ้าหน้าที่ ก็มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้เหมือนกัน เพราะการพบปะเจ้าหน้าที่ของครัวเรือนส่วนใหญ่ จะทำกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่ามากกว่า นอกนั้นก็เคยพบเห็นแต่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมใดๆทำให้เหมือนกับไม่ได้พบปะเจ้าหน้าที่ ความเกรงกลัวเจ้าหน้าที่จึงน้อยลง เป็นผลให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างกว้างขวาง และถือว่าเป็นเรื่องปกติ ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพบปะเจ้าหน้าที่กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

การพบปะเจ้าหน้าที่	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
ไม่เคย	40 (47.10)	45 (52.90)	85 (100.00)
เคย	84 (51.50)	79 (48.50)	163 (100.00)

Chi-square = 0.447 , df = 1, significance = 0.504

สมมติฐานที่ 9 ระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่ามีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยได้แบ่งระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่า ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระยะทางจากบ้านพื้นที่ป่าน้อย หมายถึง กลุ่มที่มีระยะทางน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าซึ่งมีค่าเท่ากับ คือ 2.78 กิโลเมตร และกลุ่มที่มีระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่ามาก หมายถึง กลุ่มที่มีระยะทางจาก

บ้านถึงพื้นที่ป่ามากกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าค่าไคว-สแควร์ ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 0.071 และมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.790 กำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่ากับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือการใช้ทรัพยากรป่าไม้กับระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่มีระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าใกล้หรือไกล ต่างก็มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้เหมือนกัน เพราะ มีความจำเป็นเนื่องจากไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า รูปแบบการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การล่าสัตว์ป่า การเก็บของป่าหายาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีราคาแพงซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้ราษฎรทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะอยู่ที่อยู่อาศัยใกล้ หรือไกลจากป่าสนใจที่จะเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่ากับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนตัวอย่าง

ระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่า	การใช้ทรัพยากรป่าไม้		รวม
	ไม่เคย	เคย	
น้อย	80	82	162
	(49.40)	(50.60)	(100.00)
มาก	44	42	86
	(51.20)	(48.8)	(100.00)

Chi-square = 0.071 , df = 1, significance = 0.790

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปได้ว่า อาชีพหลักของครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ และเอกสารสิทธิในที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนตัวอย่างที่มีเผ่าพันธุ์ กะเหรี่ยง พม่า และมอญ มักจะไม่มีการศึกษา ซึ่งทำให้ต้องประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ เพราะไม่มีความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพอื่นได้ รายได้รวมของครัวเรือนก็น้อยกว่าตามเกณฑ์ของ จปฐ ซึ่งเท่ากับ 20,000 บาท/คน/ปี ส่วนการไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินจะเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้จากป่า เนื่องจากจะถือครองที่ดินที่มีขนาดเล็ก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ เพราะผลผลิตที่ได้จากการเกษตรจะมีไม่มาก และส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย